



29.11.2017

## СЪОБЩЕНИЕ ЗА ЧЛЕНОВЕТЕ НА ЕП

**Относно: Петиция № 0063/2017 от Ивайло Илиев, с българско гражданство, подкрепена от 50 подписа, относно предполагаемо нарушение на правата на потребителите при производствата, свързани със заповедите за плащане в България**

### 1. Резюме на петицията

Вносителят на петицията се оплаква от правоприлагането във връзка с платежните вземания и от начина, по който те се нареждат от българските съдилища по Гражданския процесуален кодекс на България. Вносителят на петицията твърди, че българските съдилища не прилагат правилно Регламент (ЕО) № 805/2004 за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания, Регламент (ЕО) № 1896/2006 за създаване на процедура за европейска заповед за плащане и Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори.

Вносителят на петицията отбелязва, че Комисията – в отговор на изразено безпокойство, че правата на длъжниците в България вероятно не са защитени в съответствие с правото на ЕС – вече е изпратила запитване, EU Pilot № 8135/15/JUST, с което се иска информация за прилагането в българското право на процедурите във връзка с изпълнителното основание и заповедите за плащане. Вносителят смята, че изпълнението на принудителните платежни вземания в България не гарантира правата на потребителите и Европейският съюз следва да започне да разглежда нарушенията на правото на ЕС от страна на българската съдебна система.

### 2. Допустимост

Обявена за допустима на 31 май 2017 г. Комисията е приканена да предостави сведения (член 216, параграф 6 от Правилника за дейността).

### 3. Отговор на Комисията, получен на 29 ноември 2017 г.

По отношение на Регламент № 805/2004 за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания и Регламент № 1896/2006 за създаване на процедура за европейска заповед за плащане петицията не съдържа никакви елементи, които да посочват, че тези европейски процедури, които са различни от националните процедури, не се прилагат правилно от българските съдилища.

В рамките на Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори<sup>1</sup> (Директивата относно нелоялните търговски практики) дадена договорна клауза, която не е индивидуално договорена и която въпреки изискването за добросъвестност създава значителна неравнопоставеност между правата и задълженията на страните в ущърб на потребителя, се счита за неравноправна и като такава не е обвързваща.

По отношение на стандарта за защита в рамките на националните процедури, съгласно Съда на Европейския съюз при липсата на хармонизация на националните производства подробните процесуални правила за прилагане на потребителското право на Съюза, като например Директивата относно неравноправните клаузи в потребителските договори, са въпроси, които попадат в обхвата на националното законодателство на всяка държава членка въз основа на принципа на процесуалната автономия. Въпреки това Съдът на ЕС подчерта, че тези процесуални правила трябва да отговарят на две условия: 1) те не следва да бъдат по-неблагоприятни от тези, които уреждат подобни вътрешни положения (*принцип на равностойност*) и; 2) те не следва да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (*принцип на ефективност*).<sup>2</sup>

По-специално Съдът на ЕС постанови, че системата на защита, установена с Директивата относно неравноправните клаузи в потребителските договори, се основава на идеята, че потребителят е в положение на по-слаба страна спрямо търговеца както по отношение на възможностите си да преговаря, така и на степента си на информираност, което води до приемането на клаузи от страна на потребителя, съставени предварително от търговеца, без потребителят да е в състояние да влияе на съдържанието на тези клаузи<sup>3</sup>. Съдът също така прие, че тъй като неравностойността между потребители и търговци може да бъде коригирана единствено чрез положителни действия от страна на трето лице, националните съдилища следва да гарантират ефективността на правата, предоставени на потребителите от Директивата за неравноправните договорни условия. Поради тази причина националните съдилища са длъжни да преценяват служебно дали договорна клауза, която попада в приложното поле на посочената директива, е несправедлива<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> ОВ L 095, 21.4.1993 г., стр. 29.

<sup>2</sup> Вж. решенията по дело C-168/05 *Mostaza Claro*, точка 24; дело C-40/08 *Asturcom Telecomunicaciones*, точка 38; дело C-415/11 *Aziz*, точка 50.

<sup>3</sup> Вж. решение по дело C-168/05 *Mostaza Claro*, точка 25; решение от 4 юни 2009 г. *Pannon GSM* (C-243/08, точка 22); решение от 6 октомври 2009 г. *Asturcom Telecomunicaciones* (дело C-40/08 точка 29); решение от 26 април 2012 г., *Invitel* (C-472/10, точка 33) и решение от 15 март 2012 г., *Pereničová and Perenič* (C-453/10, точка 27 и цитираната там съдебна практика).

<sup>4</sup> Вж. решение от 14 юни 2012 г., *Banco Español de Crédito* (C-618/10, точки 41 – 43 и цитираната там съдебна практика). Вж. решение от 14 март 2013 г., *Aziz* (C-415/11, точка 46 и цитираната там съдебна практика) и решение от 18 февруари 2016 г., *Finanmadrid* (C-49/14, точка 55).

По-специално Съдът на ЕС постанови, че принципът на ефективност изключва националните процесуални правила, което прави невъзможно или прекомерно трудно за потребителите да се позовават на необвързващия характер на неравноправните клаузи в потребителските договори<sup>1</sup>. Съдът на ЕС приложи принципа на ефективност по-специално в своите решения по дела C-618/10 *Banco Español de Crédito*, C-415/11 *Aziz* и C-49/14 *Finanmadrid*, които касаят изпълнението на платежни нареждания.

По дело C-618/10 *Banco Español de Crédito* Съдът на ЕС постанови, че приложимата испанска процедура за заповед за плащане е несъвместима с Директива 93/13/ЕИО във връзка с принципа на ефективност<sup>2</sup>, тъй като не предвижда служебен контрол на неравноправните договорни клаузи от компетентен съд, преди той да е издал заповедта, докато, с оглед на характеристиките на тази процедура за заповед за плащане, е налице значителен риск съответните потребители да не подадат възражение, като се вземе под внимание, *inter alia*, 20-дневният срок за подаване на възражение, разноските за съдебни производства, включително необходимостта от адвокат, фактът, че потребителите може да не са запознати със своите права, и ограниченото съдържание на молбата за издаване на европейска заповед за плащане, подадена от продавачите или доставчиците, и отгук непълният характер на информацията, която е достъпна за потребителите.

По дело C-415/11, *Aziz*, Съдът на ЕС подчертава, че е несъвместимо с Директива 93/13/ЕИО длъжникът да не може да се противопостави на производства за принудително изпълнение върху ипотекирани имоти въз основа на неравноправни договорни клаузи, а съдия, пред когото може да бъде заведено дело за неравнопоставеност в обикновено (декларативно) производство, може да не спре изпълнението.<sup>3</sup>

По дело C-49/14, *Finanmadrid*, Съдът на ЕС заключи, че Директива 93/13 не допуска национално законодателство, което не позволява на съда по изпълнението на заповед за плащане да отсъди служебно дали дадена клауза в договор, сключен между продавач или доставчик и потребител, е неравноправна, когато органът, който разглежда заявлението за издаване на заповед за плащане, не е компетентен да направи такава оценка<sup>4</sup>.

В случая на България Комисията се свърза с българските органи чрез системата EU Pilot, за да получи повече информация относно българския процедурен правилник и дали той би могъл да е в конфликт с Директива 93/13/ЕИО относно неравноправните клаузи в потребителските договори. Тази стъпка беше предприета вследствие на няколко оплаквания на български граждани, съдържащи подобни обвинения, според които българската процедура на прилагане въз основа на член 417 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК) е несъвместима с Директива 93/13/ЕИО, както е тълкувана от Съда на ЕС. Българските правила относно платежното нареждане/незабавното изпълнение изглежда позволяват на определени групи от кредитори, включително банки, да получат ускорено изпълнение на своите искания срещу длъжници,

<sup>1</sup> Принципът на ефективност беше приложен по-специално при дело C-618/10 *Banco Español de Crédito*, решение от 14 юни 2012 г., точки 49 – 57 и точка 1 от разпоредителната част

<sup>2</sup> Вж. по-специално параграфи 50 – 57.

<sup>3</sup> Вж. например точка 1 от диспозитива на Решение по дело C-415/11.

<sup>4</sup> Вж. диспозитива на това решение.

включително потребители. Диалогът с българските органи продължава.

### Заключение

На този етап Комисията не може да заеме позиция по въпроса за съвместимостта на българските разпоредби относно изпълнителните дела със законодателството на ЕС за защита на потребителите, тъй като диалогът с българските органи продължава и в разглеждания случай. В окончателната си оценка Комисията ще вземе под внимание неотдавнашната съдебна практика на Съда на Европейския съюз по отношение на ефективната защита на потребителите срещу неравноправни договорни клаузи в съдебните производства, както и член 47 от Хартата на основните права на ЕС.